≪ *zurück* ***blättern*** *vor* ≫

SZPRYCHA subst. f. (m.), ab 1764; auch *sprych, sprycha, szprych.* **1)** ‘Speiche am Rad’ – ‘pręt łączący piastę koła z jego obręczą’: 1765–1770 Rog. Doś. 3 134, L *W kołach promień każdy czyli sprych ieſt niby drągiem etc.* ○ 1841 Łab., Sw ○ 1948 Hertz P.Sedan 220, Dor *Koła rowerów obracały się powoli, tak że można było rozróżnić pojedyncze szprychy.* – Tr, L, Swil, Sw, Dor. **2)** ‘ein Armknochen (Speiche); ein Beinknochen (Wadenbein)’ – ‘kość promieniowa; kość strzałkowa’: 1774–1777 Krup. 1 140, L *Sprych, kość mnieysza łokcia.* ○ [LBel.] 1792–1793 Perz.Cyr. 33, L *sprych, sprycha, mnieyszy piszczel, fibula.* – L (anat.), Swil, Sw (anat. m.u.) sowie Spa 1916, Spa 1929. **3)** ‘Steuerruder’ – ‘drążek sterowniczy’: 1782 Vol.Leg. 7 846, L *Cło od wiosła i sprychy statku tym kanałem pławionego.* ○ [arch.] vor 1915 T.K., Sw *Wyznaczył opłatę po 8 złotych polskich od wiosła lub sprychy.* – L, Sw (m.u.). **4)** ‘Schärfe eines Blickes’ – ‘ostrość wzroku’: [hapax] 1791–1792 Przyb.Milt. 94, L *Widok ten zoſtrzył sprych wzrokowy pod czarta powieką, Tak iż różnił przedmioty daleko.* – L, Swil (fig.), Sw (stp.). **5)** ‘Stab, Sprosse’ – ‘pręt, szczebel’: vor 1861 Swil *Każda szprycha drewnianéj klatki połączona była z dzwonem.* – Swil, Sw. ◇ **Var:** *sprych* subst. m., 1765–1770 Rog.Doś. 3 134, L ○ [LBel.] 1792–1793 Perz.Cyr. 33, L – Tr, L, Swil, Sw (m.u.); *sprycha* subst. f., 1782 Vol.Leg. 7 486, L ○ [LBel.] 1792–1793 Perz.Cyr. 33, L ○ [arch.] vor 1915 T.K., Sw – L, Swil, Sw (m.u.); *szprych* subst. m. – Tr, L, Swil, Sw (m.u.); *szprycha* subst. f., (†1925) 1950–1952 Reym.Now. III 315, Dor – Swil, Sw, Dor. ◇ **Etym: 1)** nhd. *Speiche* subst. f., ‘Strebe zwischen Felge und Nabe eines Rades; ein Knochen des Vorderarms; Sprosse einer Leiter’, Gri, nur für Inh. 1, 2, 5. **2)** nhd. *Sprieße* subst. f., ‘Sprosse einer Leiter’, Gri, nur für Inh. 5. ◇ **Konk:** *promień* subst. m., bel. seit 1444, Stp, zuerst geb. Mącz, nur für Inh. 4, 5. ◇ **Der:** *sprychowy* adj., [hapax] 1774–1777 Krup. 3 70, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 2; *szprychowy* adj., [hapax] 1947 Wiedza 166 s.22, Dor, zuerst geb. Swil, nur für Inh. 1, 2. ❖ Die Belege für Inhalt 1 sind wenig zahlreich, was wohl mit der technischen Bedeutung des Wortes zusammenhängt. Vgl. jedoch die Buchungen (auch Trojański 1847 s.v. *Speiche*: szprycha). Die polnische Form ist wohl eine Kontamination von *Speiche* mit poln. ↑*sprys* ‘Stange’. Vgl. den Beleg von 1765–1770 (*drągiem* zu *drąg* ‘Stange’).

≪ *zurück* ***blättern*** *vor* ≫